

TÁLIM-TÁRBIYA PROCESSINDE ÓZ-ARA QARÍM-QATNASTÍN PEDAGOGIKALÍQ ÁHMIYETI

Kdırbaeva Kamshat Maxsetovna

Nókis mámleketlik pedagogikalıq instituti.

Baslawısh tálim fakulteti 1-kurs talabası

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15207633>

Annotaciya. Maqalada oqıtıwshınıń pedagogikalıq mádeniyatı, insaniylıq hám demokratiyalıq principleri óz gezeginde ustazdı pedagogikalıq óz-ara qarım-qatnas processin durıs basqarıw, insaniylıq pázıyletler oqıtıwshınıń estetikalıq kóz qaraslari, sonday-aq ustazdıń sırtqı hám ishki insaniy adamgershilik qásiyetleri, tárbiyashı sıpatındaǵı sheberligi, aktyorlıq sheberligi hám óz betinshe dóretiwshilik uqıplılıqları, qısqa aytqanda onıń joqarı mádeniyat iyesi ekenligi haqqında sóz etiledi.

Tayanısh sózler. Oqıtıwshı, qarım-qatnas, pedagogikalıq mádeniyat.

PEDAGOGICAL SIGNIFICANCE OF MUTUAL COMMUNICATION IN THE EDUCATIONAL PROCESS

Abstract. The article discusses the teacher's pedagogical culture, the principles of humanism and democracy, as well as the proper management of the pedagogical interaction process, the teacher's humanistic qualities and aesthetic views, as well as the teacher's external and internal human qualities, his mastery as an educator, his acting skills, and independent creative abilities - in short, his high culture.

Keywords. Teacher, communication, pedagogical culture.

ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ВЗАИМНОГО ОБЩЕНИЯ В ПРОЦЕССЕ ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация. В статье рассматриваются педагогическая культура учителя, принципы гуманизма и демократии, а также правильное управление процессом педагогического взаимодействия, гуманистические качества, эстетические взгляды учителя, а также внешние и внутренние человеческие качества учителя, его мастерство как воспитателя, актерское мастерство и самостоятельные творческие способности - короче говоря, его высокая культура.

Ключевые слова. Учитель, общение, педагогическая культура.

Qádimgi dáwirlerden-aq, insanlardıń óz-ara qarım-qatnasları, bir birine bolǵan múnásibetleri psixologiyalıq en tiykarǵı bazalıq túsinikleri bolǵan. Qarım-qatnas degende eki yamasa onnan kóbirek adamlardıń bilimleri, óz-ara áhmiyetlilikke iye bolǵan oy, pikir, jan sezimleri t.b. emocional bahalı xabarlardı almasıw processindegi óz-ara múnásibetleri túsiniledi.

Oqıtıwshınıń tálim-tárbiya processinde oqıwshılardı qarım-qatnası pedagogikalıq talaplarǵa muwapıq óz-ara subektlik qatnasıqlardı qalıplestiriwge baǵdarlangan bolıwı házirgi dáwir talaplarınıń biri. Sol sebepli, onıń bas wazıypası funkciyası tárbiyalıq xızmet.

Qarım-qatnastıń bul funkciyaların úyreniw ushın olardı tártiplestirip alıwımız kerek. Tártiplestiriwimiz yamasa olardı klassifikaciyalawımız ushın birinshiden birge islesiwdiń maqsetin, ekinshiden qarım-qatnasta bolıw shı tárbiyalanıwshılar menen tárbiyashınıń jeke talapların tiykar etip alıw maqsetke muwapıq.

Tálim-tárbiya processinde oqıtıwshı menen oqıwshınıń jumıslarında kelispewshilik, pedagogikalıq processtıń komunikativlik aspektine itibar bermegenlikten kelip shıǵatúǵın aqıbet. Direktiv (basshılıqqa alınıw kerek) kórsetpeler hám buyırıq járdeminde oqıw shılardı oqıw - tárbiya jumıslarınıń ana yaki mına túrine jegiw , olarda qızıǵıw shılıq oyata almaydı. Sol sebepli, óz-ara qatnasıqtaǵı buyırıqpazlıq, kewildegidey pedagogikalıq unamlı nátiyjelerge eristire almaydı.

Oqıwshılar menen durıs qarım qatnasta bolıw, muǵallım menen oqıwshılardıń óz-ara belsene birge islesiwge iytermelewshi talaplardı esapqa alıw menen tikkeley baylanıslı.

Pedagogikalıq processtıń quramı sıpatında óz-ara birge islesiwde muǵallım menen oqıw shılardıń kew il keshirmeleriniń bir - birine unawı, jaqınlıǵı úlken pedagogikalıq áhmiyetke iye.

Óz-ara durıs qarım-qatnas, oqıwshılardıń baslı talapların qanaatlandıırıwı tiyis. Hár qanday birge islesiwdiń oqıw , oyın, sport, háweskerlik h.t.b. emocional tartıw shańlıǵı qarım-qatnas, mámile múnásibetlerdiń adamgershilikliliǵı shın yamasa jalǵanlıǵı menen tıǵız baylanıslı. Muǵallım menen oqıwshılardıń óz-ara húrmet sıpayılıqqa tiykarlangan qarım-qatnası olardıń bir-birine jeke isenimin, kóterińki kewil xoshın támiyinleydi. Sol arqalı olardı oqıw , tárbiyalıq birge islesiw inde joqarı nátiyjelikke erisiwge alıp keledi.

«Pedagogikalıq óz-ara tusiniw, durıs qarım-qatnas muǵallım menen balalardıń birge islesiw jumıslarında óz-ara psixologiyalıq túsinbew shilikti, emocional keskinlikti payda etpey, jumıstıń nátiyjeli juwmaqlanıwına alıp keledi hám olardıń birge islesiw ushın qolaylı sharayatlar jaratıp beredi.

Muğallimniñ basshılığındaǵı qarım-qatnas barısında balalar birge quwanıp, birge qapa bolıw, óz-ara húrmet-izzet, unamlı sezimler payda ete alıw, ózleriniñ minez-qulıq is háreketlerin konkret jaǵdayǵa muwapıq alıp barıw, payda bolǵan qarama-qarsılıq hám daw jánjel, kelispew shiliklerdi aqılǵa salıp, durıs sheshiw h.t.b. unamlı qásiyetlerdi uyrenedi.

Oqıtıwshınıñ pedagogikalıq mádeniyatı, insaniyılıq hám demokratiyalıq principi óz gezeginde ustazdı pedagogikalıq óz-ara qarım-qatnas processin durıs basqarıw da imperativ qatań buyırıqpazlıq hám manipulyativ kóz boyawshılıq usaǵan pás illetlerden aman bolıwǵa iytermeleydi.

Pedagogikalıq qarım-qatnastı durıs basqarıw insaniyılıq páziyetler oqıtıwshınıñ estetikalıq kóz qarasları menen tıǵız baylanıslı. Sebebi ustazdıń sırtqı hám ishki insaniy adamgershilik qásiyetleri, tárbiyashı sıpatındaǵı sheberligi, aktyorlıq sheberligi hám óz betinshe dóretiwshilik uqıplılıqları, qısqa aytqanda onıń joqarı mádeniyat iyesi ekenligi, oqıwshılarda «estetikalıq tosqınlıqlardan» yaǵnıy, sezimlerinde unamsız tosqınlar payda bolıw ınan saqlap, olarda emocional qanaatlanıw shılıq payda etip gózzallıqqa talpınıp, sulıwlıq nızamlılıqlarına muwapıq jasaw kónlikpelerin qalıplestiredi.

Tárbiyalıq qarım-qatnastıń nátiyjeli bolıwı ustazdıń ózindegi unamlı belgilerdi balalarǵa úlgi etip kórsete alıwı, isendiriwi, balalardıń psixologiyalıq qáwipsizligin saqlap olardı ózi menen teń huqıqlı qabıllap, durıs psixologiyalıq tásir ete alıw uqıplılıǵına tikkeley baylanıslı.

Tálim-tárbiya processinde oqıtıwshınıñ pedagogikalıq qarım-qatnastı durıs ornata alıwı kámil insan tárbiyasında ornı júdá girewli.

REFERENCES

1. Karimov I.A. O`zbekiston XXI asrga intilmoqda-T.1999.
2. Al Forabiy. «Fozil odamlar shahri» «Sharq»-T.1981.
3. M.Ochilov va M.Ochilova «O`qituvchining odobi» «O`qituvchi» T.1998.y.
4. Г.К.Матмуратова Развитие профессиональной компетентности учителя. СОВРЕМЕННОЕ ГУМАНИТАРНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ И ИНОСТРАННЫЙ ЯЗЫК konferenciya materialları 2016j